

54 מן השדה לביכורים, ולאחר מכן **בִּשְׁבַע הַמַּעֲנֵן** שבה, וכן אם היתה לו
 55 שדה ובה אילן, וליקט ממנה פירות לביכורים, ולאחר מכן **נִקְצָץ**
 56 **הָאֵילָן** שבה, **מְבִיא** את הביכורים לבית המדש, **וְאֵינוֹ קוֹרֵא** עליהם
 57 את המקראות שציותה התורה לקרוא עם הבאת הביכורים (דברים כו
 58 ה-ט), משום שנאמר בהם **וְעָתָה הִנֵּה הַבְּאֵתִי אֶת רֵאשִׁית פְּרֵי**
 59 **הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לִּי ה'**, וכיון שיבש המעין ונקצץ האילן בטלה
 60 האדמה, ואינו יכול לומר כן. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, אף אם יבש המעין
 61 ונקצץ האילן, מכל מקום **מְבִיא** את הביכורים וְאֵף קוֹרֵא עליהם
 62 מקראות אלו.

63 וטעמו של רבי יהודה, משום שעיקר השדה היא האדמה, ואף
 64 הפירות הגדלים על האילן באים מכוחה, ולכן אף כאשר יבש המעין
 65 ונקצץ האילן עדיין יכול לומר 'האדמה אשר נתתה לי', שהרי
 66 האדמה קיימת כבתחילה. ואף לענין ברכה, כיון שפירות האילן
 67 גדלים מכח האדמה, אם בירך עליהם 'בורא פרי האדמה' יצא.
 68 ונמצא שרבי יהודה הוא ששנה את משנתנו, שאמרה שאם בירך על
 69 פירות האילן 'בורא פרי האדמה' יצא.

70 שנינו במשנה: טעה ובירך על פירות הארץ וכו' 'בורא פרי העץ' לא
 71 יצא. הגמרא דנה מהו החידוש בדין זה. מקשה הגמרא: **פְּשִׁטָּא** – דין
 72 זה פשוט הוא, שהרי פרי האדמה אינו גדל על העץ, ובודאי לא שייך
 73 לברך עליו 'בורא פרי העץ', ומה באה המשנה ללמדנו.

74 מתרצת הגמרא: **אִמֵּר רַב נְחֻמֵּן בְּרַי יֶצְחָק, לֹא נִצְרְכָה** המשנה
 75 ללמדנו דין זה **אֶלָּא לְפִי רַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר** (– שהוא אומר) שחָפְזָה
 76 מִיּוֹן אֵילָן הִיא. והיכן מצינו שכן היא שיטתו, **דְּתַנִּינָא, הָאֵילָן שְׂאֵבֵל**
 77 **מִמֶּנּוּ אֲדָם הָרֵאשׁוֹן, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, גִּפְּן הָיָה, וּמִיּוֹן, מִשׁוּם שְׂאֵין**
 78 **לֶךְ דְּבַר שְׂמֵכִיא יִלְלָה** (– בכייה) **עַל הָאֲדָם אֶלָּא יוֹן, שְׁכַן מִצִּיּוֹן**
 79 **שְׂנַאֲמַר בְּנַח לְאַחַר שִׁיצָא מִן הַתִּיבָה וּנְטַע כֶּרֶם (בראשית ט כא), וַיִּזְשַׁת**
 80 **מִן תִּיּוֹן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֶה,** שעל ידי שתיית היין בא לידי
 81 בזיון. וכיון שעל ידי חטא אדם הראשון שאכל מעץ הדעת באה
 82 מיתה לעולם, והמיתה יש בה בכיה ויללה, מסתבר לומר שחטא זה
 83 היה בגפן היין המביא יללה לעולם. **רַבִּי נְחֻמֵּיה אוֹמֵר**, האילן שאכל
 84 ממנו אדם הראשון, **הַתַּנְהָה הָיְתָה** – היה עץ תאנה. ומנין, משום
 85 שמסתבר ש**בְּדַבְרֵךְ שָׁבוּ נִתְקַלְקְלוּ אֲדָם וְחוּהוּ, בּוֹ נִתְקַנוּ** (– היתה
 86 תקנתם), ומצאנו שאחרי שחטאו ואכלו מעץ הדעת, הבינו שהם
 87 ערומים, וכיסו את עצמם בעלה תאנה, **שְׂנַאֲמַר (בראשית ג ז) וַיִּתְפַּקְהֶנּוּ**
 88 **עֵינֵי שִׁנְיָהֶם וַיִּדְעוּ כִּי עִרְמוֹם הֵם, וַיִּתְפָּרוּ עֲלֵה תַּנְהָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם**
 89 **חִגְרֹת.** וכיון שתקנתם היתה מעץ התאנה, מסתבר שאף חטאם היה
 90 בעץ זה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר**, האילן שאכל ממנו אדם הראשון, **חָפְזָה**
 91 **הָיְתָה.** ומנין, משום ש**אֵין הַתִּינּוֹק יוֹדֵעַ לְקִרּוֹת אֲבָא וְאִמָּא עַד**
 92 **שְׂיַסְעוּם מֵעַם דְּגֵן,** וחיסה היא ממניי הדגן, ואילן זה שאכל האדם
 93 קראו הכתוב **(בראשית ב ט) עֵץ הַדַּעַת,** ולכן מסתבר לומר שהכוונה
 94 לחיטה, שהיא נותנת דעת בתינוק לקרוא 'אבא' ו'אמא'. וכיון
 95 שמצאנו שרבי יהודה מפרש שעץ הדעת חיסה היה, יש ללמוד מכך
 96 שהוא סובר שהחיטה נקראת עץ.

97 לאחר שרב נחמן בר יצחק הביא ברייתא שבה למדנו שרבי יהודה
 98 סובר שחיטה מין אילן היא, הוא מבאר לפי זה את משנתנו. מסיים
 99 רב נחמן בר יצחק: כיון שמצאנו שרבי יהודה סובר שחיטה היא מין
 100 אילן, לכן הוצרכה המשנה לפרש שאם טעה ובירך על החיטה 'בורא
 101 פרי העץ' לא יצא, **דְּסִלְקָא דְּעִתָּךְ אֲמִינָא** – שהיה עולה בדעתך
 102 לומר, **הוֹאִיל וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁחָפְזָה מִיּוֹן אֵילָן הִיא, לִיבְרַךְ עָלֶיהָ**
 103 **– בִּירַךְ עֲלֶיהָ בִּרְכַת 'בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ'. לְכַן קָמְשַׁמַּע לָן –** משמיעה לנו
 104 המשנה, שאינו יוצא בברכת 'בורא פרי העץ' על החיטה. משום
 105 **דְּהִיכָא מְבַרְכִינָן –** היכן אנו מברכים על פרי עץ 'בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ',
 106 **הִיכָא רַבִּי שְׁקָלַת לִיה לְפִירֵי –** היכן (במין פרי) שכאשר אתה נוטל
 107 את הפירות מן העץ, עדיין איתיה לְגוֹנוֹא וְהָרַד מִפִּיק – קיים הענף
 108 וחוזר שוב ומוציא פירות.

1 **רַבִּי חִינָנָא בְּרַ פָּפָא, מֵאִי מַעְמָא** (– מהו טעמו) **דְּרַבִּי יְהוּדָה,** שאמר
 2 לברך על הירקות 'בורא מיני דשאים', משום ש**אָמַר קְרָא** – שנאמר
 3 בפסוק (תהלים סח ט) **'פְּרוּדָה ה' יום יום,** שראוי לנו לברך את ה' בכל
 4 יום. ויש לשאול על לשון הפסוק 'יום יום', וכי רק **בַּיּוֹם מְבַרְכִין אוֹתוֹ**
 5 **וּבְלַיְלָה אֵין מְבַרְכִין אוֹתוֹ. אֶלָּא,** אם הפסוק לומר **לֶךְ, שְׁבַכְל יוֹם**
 6 **וַיּוֹם תָּן לוֹ (– לה')** **מַעֲיַן בְּרַבּוּתֵינוּ** – את הברכה הראויה לאותו יום,
 7 שבשבת יברך ברכה הראויה לשבת, וביום טוב יברך ברכה הראויה
 8 ליום טוב. מבאר רבי זירא, **הֲכָא נָמִי –** וגם כאן, לגבי ברכות הנהנין,
 9 יש ללמוד שעל פל מין וְמִין ממניי המאכל תָּן לוֹ (– לה') **מַעֲיַן**
 10 **בְּרַבּוּתֵינוּ** – את הברכה הראויה לו, ולא יברך ברכה אחת הכוללת
 11 כמה מינים. ומכאן למד רבי יהודה שיש לברך על הירקות ברכה
 12 מיוחדת, 'בורא מיני דשאים'.

13 הגמרא מביאה מאמר נוסף שאמר רבי זירא, ויש אומרים שאמרו רבי
 14 חיננא בר פפאי: **וְאָמַר רַבִּי יוֹרָא, וְאִיתִימָא רַבִּי חִינָנָא בְּרַ פָּפָא, בֹּא**
 15 **וְרֵאחָה, שְׂלֵא בְּמַדְת –** כמנהג הנהוג אצל הַקְּדוּשׁ פְּרוּדָה הוּא, כך היא
 16 **מַדְת –** מנהג הנהוג אצל **בְּשַׁר וְרֵם,** אלא יש הבדל ביניהם. **שְׂמַדְת**
 17 **בְּשַׁר וְרֵם, כְּלִי** שהוא רִיקוֹן, מְחִזֵּיק את מה שיתנו בתוכו, וכלי שהוא
 18 **כְּבַר מִלָּא, אֵינוֹ מְחִזֵּיק** את מה שיוסיפו עליו, שהרי אין בו עוד מקום.
 19 **אֶבֶל אֲצַל הַקְּדוּשׁ פְּרוּדָה הוּא אֵינוֹ בּוֹ, אֶלָּא לְהִפֵּי, כְּלִי מִלָּא –** אדם
 20 **חֲכַם, מְחִזֵּיק חֲכָמָה** נוספת שילמד, וכלי רִיקוֹן – אדם שאין בו חכמה,
 21 **אֵינוֹ מְחִזֵּיק** את החכמה שילמד. ומנין לומר זה, **שְׂנַאֲמַר** בפסוק
 22 (שמות טו כז), **'וַיֹּאמֶר אִם שְׂמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה' אֶלְהֶיךָ,** ויש לדרוש
 23 מכפילות לשון הכתוב 'שמוע תשמע', **אִם שְׂמוֹעַ –** שמעת דברי תורה
 24 פעם אחת, סופך שתטה אוון **וְתִשְׁמַע** פעם נוספת, **וְאִם לֹא –** לא
 25 שמעת בפעם הראשונה, **לֹא תִשְׁמַע.**

26 הגמרא מביאה דרשה אחרת בפסוק 'אם שמוע תשמע': **דְּבַר**
 27 **(– פירושו) אַחַר, אִם שְׂמוֹעַ בְּיָשָׁן –** אם הרבית לחזור פעמיים ושלש
 28 על תלמודך שלמדת דרשה שעברה, אזי **תִּשְׁמַע** דְּבַר תְּרַשׁ שתלמד,
 29 ותחכים בו להבין דברים חדשים מתוך הדברים הישנים שלמדת, **וְאִם**
 30 **יִפְּנֶה לְבַבְךָ מִלְּחֻזּוֹר עַל תִּלְמוּדְךָ, שׁוּב לֹא תִשְׁמַע** דבר חדש.

משנה

31 שנינו במשנה לעיל (לה), שעל פירות האילן מברך 'בורא פרי העץ',
 32 ועל פירות הארץ מברך 'בורא פרי האדמה'. משנתנו מבארת מה
 33 הדין באופן שטעה והחליף בהם את הברכה: **בִּירַךְ עַל פִּירוֹת הָאֵילָן**
 34 **'בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה',** במקום 'בורא פרי העץ', **יִצָּא** ידי חובת הברכה,
 35 ואינו צריך לחזור ולברך, משום שאף פירות האילן עיקר גדילתם
 36 מכח האדמה, ושייך לומר בברכתם 'בורא פרי האדמה'. ואם בירך
 37 על פירות הארץ 'בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ', במקום 'בורא פרי האדמה', **לֹא**
 38 **יִצָּא** ידי חובת הברכה, וצריך לחזור ולברך, משום שלא שייך לומר
 39 עליהם 'פרי העץ'.

40 המשנה מבארת אופן נוסף שהחליף את הברכה הראויה: **וְעַל בּוֹלָם**
 41 **–** על כל מיני מאכל, **אִם טַעָה וְאָמַר בְּרַכְתּוֹ 'שְׂחַבֵּל נְתִיב בְּרַבּוּר',**
 42 **יִצָּא** ידי חובת הברכה. אף אם אינה הברכה הראויה למאכל זה,
 43 משום שכל מיני מאכל כוללים בברכה זו.

גמרא

44 שנינו במשנה, שאם בירך על פירות האילן 'בורא פרי האדמה' יצא.
 45 הגמרא מבררת מי הוא התנא הסובר כן. שואלת הגמרא: **מֵאֵן תַּנָּא**
 46 **–** מי הוא התנא הסובר דְּעִיַּיְךָ גדילת פירות האילן מן אֶרְעָא
 47 (– הארץ) היא, ולכן אם בירך עליהם 'בורא פרי האדמה' יצא.
 48 משובה הגמרא: **אָמַר רַב נְחֻמֵּן בְּרַ יֶצְחָק,** משנתנו רבי יהודה היא.
 49 והיכן מצינו שכן היא שיטתו, **דְּתַנֵּן –** ששנינו במשנה לגבי מצות
 50 ביכורים (בכורים פ"א מ"ז), היתה לו שדה הזקוקה להשקיה ולא די לה
 51 במי הגשמים, והיה בה מעין שממנו הוא משקה אותה, וליקט פירות

באמירת 'ברך מריה דהאי פיתא', והאמר [והלא אמר] רב כלל
 בברכות, כל ברכה שאין בה הזכרת השם, אינה ברכה, ובאמירה
 זו הלא אין הזכרת השם. מתרצת הגמרא: המעשה שבנימין רעיא כך
 היה, דאמר [שהוא אמר] 'ברוך רחמנא מריה דהאי פיתא' [וברוך
 ה' הארון של פת זו], ונמצא שהזכיר את השם, ולכן אמר רב שיצא
 ידי חובתו.
 מקשה הגמרא: כיצד אמר רב שיצא באמירה זו ידי חובת ברכת
 המזון, והא בעינן – והלא אנו צריכים שיאמר בברכת המזון שלש
 ברכות, והוא לא אמר אלא ברכה אחת. מתרצת הגמרא: אכן, מאי
 'אמר' דקאמר רב – מה היא כוונת רב באומרו שבנימין רעיא ידי
 חובתו, נמי – גם כן כוונתו שיצא ידי ברכה ראשונה משלש הברכות
 [ברכת 'הזון'], אך עדיין צריך לברך את שתי הברכות הנוספות.
 הגמרא מבררת מהו החידוש שבא רב ללמדנו. מקשה הגמרא: מאי
 קמשמע לן – מה בא רב ללמדנו במה שאמר שבנימין רעיא יצא ידי
 חובתו בשבח זה שאמר בלשונו. ודאי בא ללמדנו שאף על גב
 דאמר – שאמר את הברכה בלשון חול, ולא כעיקר לשון הברכה
 שהיא בלשון הקודש, מכל מקום יצא ידי חובתו. ויש להקשות על
 כך, והלא כבר תנינא – שנינו כן במשנה, ששינוי (סוטה לב), ואלו
 הדברים הנאמרים בכל לשון, ולא רק בלשון הקודש, פרישת סוטה
 – כשמשביע הכהן את האשה שלא זינתה, משביע אותה בלשון
 שהיא מבינה, וכן וידוי מעשר שאומר בעת בייעור המעשרות,
 מתוודה בכל לשון, וכן קריאת שמע קורא בלשון שמבין, ותפלה –
 שמונה עשרה ברכות, וכן ברכת המזון מברך בלשון שמבין. אם כן,
 במשנה זו כבר שנינו שברכת המזון נאמרת בכל לשון שהוא מבין
 ואף בלשון חול, ומדוע היה צריך רב ללמדנו דבר זה.
 מתרצת הגמרא: אצטרף – צריך היה רב ללמדנו זאת, משום דסלקא
 דעתך אמינא – שהיה עולה בדעתך לומר, הני מילי – דברים אלו
 שאמרה המשנה, שיוצא אף אם בירך בלשון חול, אינם אלא באופן
 דאמרה [שאמר את הברכה] בלשון חול כי היכי דתקינו רבנן –
 באותו נוסח שתיקנו חכמים לומר בלשון הקדש, ורק תרגם את
 הברכה ללשון חול, אבל לא אמרה [שאמר את הברכה] בלשון
 חול כי היכי דתקינו רבנן – כמו שתיקנו חכמים לומר בלשון הקדש,
 אלא בירך במילים אחרות מדעתו, אימא – הייתי אומר שלא יצא
 בכך ידי חובת הברכה. ולכן קא משמע לן – מלמדנו רב בדבריו,
 שאף באופן שבירך במילים אחרות מכל מקום יצא ידי חובתו.
 הגמרא שבה לדברי רב שהזכירו לעיל, שכל ברכה שאין בה הזכרת
 השם אינה ברכה: גופא – נשוב לעצם דברי רב ונבארם. אמר רב,
 כל ברכה שאין בה הזכרת השם, אינה נחשבת ברכה. ורבי יוחנן
 אמר, אף כל ברכה שאין בה הזכרת מלכות ה', אינה נחשבת ברכה,
 ולא די בהזכרת השם בלבד. נמצא, שנחלקו רב ורבי יוחנן האם אף
 הזכרת מלכות ה' מעכבת בברכה.

משנה

המשנה ביארה עד כה מה הם הברכות שיש לברך על מאכלים
 שגידולם מן הארץ. משנתנו מבארת דין דבר שאין גידולו מן הארץ:
 המשך בעמוד קלא

אבל היבא דכי שקלת ליה לפירי – אבל היכן [במין פרי] שכאשר
 אתה נוטל את הפירות מן העץ, ליתיה לגנוזא דהדר מפיכי – שוב
 אין בו ענף החוזר ומוציא פירות, אלא הוא מתייבש, לא מברכינן
 עליה – אין מברכים עליו 'בורא פרי העץ', אלא 'בורא פרי
 האדמה'. ולפי כלל זה, ברכת החיטה 'בורא פרי האדמה', אף שהיא
 מין אילן, משום שלאחר שנוטלים את פריה, שהם גרעיני החיטה,
 מתייבש הגבעול ואינו חוזר ומוציא גרעינים נוספים.

שנינו במשנה (לעיל ע"א): ועל פולין אם אמר בברכתו 'שהכל וכו'
 נהיה בדברו יצא ידי חובת הברכה, ואינו חוזר ומברך. הגמרא דנה
 בבירך 'שהכל' על פת או יין, האם יצא: אתמר, רב הונא אמר, על
 כל מיני מאכל אמרה משנתנו שאם בירך 'שהכל נהיה בדברו' יצא,
 חוץ מן הפת ומן היין שהם מאכלים חשובים, ואם בירך עליהם
 'שהכל' לא יצא. ורבי יוחנן אמר, אפילו פת יין החשובים, אם
 בירך עליהם 'שהכל' יצא.

הגמרא תולה את מחלוקת רב הונא ורבי יוחנן במחלוקת תנאים.
 מבררת הגמרא: מה שנחלקו רב הונא ורבי יוחנן, האם המברך על פת
 ויין 'שהכל נהיה בדברו' יצא, נימא כתנאי – האם נאמר שבדבר זה
 נחלקו כבר תנאים. שכן שנינו בתוספתא (פ"ד ה"ה), ראה פת, ואמר
 'כמה נאה פת זו, ברוך המקום [הקדוש ברוך הוא] שבראה/ יצא
 בשבח זה ידי חובת הברכה, וכן אם ראה תאנה, ואמר 'כמה נאה
 תאנה זו, ברוך המקום שבראה/ יצא בשבח זה ידי חובת הברכה,
 דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר, כל המשנה ממטבע שטבעו
 [ומהנוסח שקבעו] חכמים בברכות, כגון זה ששיבח בנוסח אחר
 ממה שתיקנו לברך, לא יצא ידי חובתו, וצריך לחזור ולברך.

הגמרא מבארת כיצד יש לתלות את מחלוקת רב הונא ורבי יוחנן
 במחלוקת התנאים: נימא – האם נאמר, שרב הונא דאמר שעל פת
 ויין אינו יוצא בברכת 'שהכל', סובר רבי יוסי, שאמר שכל המשנה
 מהנוסח שתיקנו בברכות לא יצא, ואף זה ששינה ובירך על פת ויין
 'שהכל' לא יצא, ולא כרבי מאיר שאמר שאף שבירך בנוסח אחר
 יצא. ורבי יוחנן דאמר שאף על פת ויין אם בירך 'שהכל' יצא, סובר
 רבי מאיר, שאמר שאף אם בירך בנוסח אחר ממה שתיקנו חכמים
 יצא ידי חובתו, ולא כרבי יוסי שאמר שבנוסח אחר לא יצא.
 הגמרא דוחה שאין לתלות את מחלוקת רב הונא ורבי יוחנן
 במחלוקת התנאים. מבארת הגמרא כיצד מתיישבים דברי רב הונא
 אף כשיטת רבי מאיר: אמר [אימרו] לך רב הונא, אנא דאמר – מה
 שאמרתי שבפת ויין אינו יוצא בברכת 'שהכל', הוא אפילו לשיטת
 רבי מאיר, משום שעד כהאן לא קאמר [אמר] רבי מאיר התם –
 שם כברייתא, שהמברך על הפת 'כמה נאה פת זו ברוך המקום
 שבראה' יצא ידי חובתו, אלא היבא דקא מדבר שמייה דפת – אלא
 היכן שבברכה הוא מזכיר את השם 'פת' [כמה נאה פת זו], אבל
 היבא דלא קא מדבר שמייה דפת – אבל היכן שאינו מזכיר בברכתו
 שם 'פת', אפילו רבי מאיר מודה לרבי יוסי שאינו יצא ידי חובת
 הברכה בשבח זה. ולכן באופן שבירך על הפת 'שהכל', מודה רבי
 מאיר שלא יצא ידי חובתו, מכיון שלא הזכיר שם 'פת'.

הגמרא מבארת כיצד מתיישבים דברי רבי יוחנן אף כשיטת רבי יוסי:
 ורבי יוחנן אמר [אימרו] לך, אנא דאמר – מה שאמרתי שאף בפת
 ויין יוצא בברכת 'שהכל', הוא אפילו לשיטת רבי יוסי, משום שעד
 כהאן לא קאמר [אמר] רבי יוסי התם – שם כברייתא, שהמברך על
 הפת 'כמה נאה פת זו ברוך המקום שבראה' לא יצא ידי חובתו, אלא
 משום דקאמר [שאמר] ברכה בלשון דלא תקינו רבנן – שלא תיקנו
 חכמים, אבל אם אמר על פת ויין 'שהכל נהיה בדברו', דתקינו רבנן
 – שתיקנו חכמים לברך בלשון זו על שאר מיני מאכל, אפילו רבי
 יוסי מודה שיצא ידי חובתו.

הגמרא מביאה מעשה בענין המברך בנוסח מעצמו: מספרת הגמרא,
 בנימין רעיא [והרועה] ברוך ריפתא [אכל פת], ואמר לאחר
 האכילה, 'ברוך מריה דהאי פיתא' [וברוך הארון של פת זו]. אמר
 על כך רב, שבאמירתו זו יצא ידי חובת ברכת המזון, אף שלא בירך
 בלשון שתיקנו חכמים.

הגמרא דנה בדברי רב. מקשה הגמרא: כיצד אמר רב שיצא

1- אחד מהם] אָמַר, בּוֹשְׁלֵי כִמְרָא - תמרים שנתייבשו מחום השמש. 58.
 2- ואחד מהם] אָמַר, תְּמָרֵי דְיוֹקָא - תמרים שנשרו מהאילן על 59
 ידי הרוח. 60.
 הגמרא מקשה על מחלוקת זו בביאור תיבת 'נובלות': תַּנְן - שנינו 61
 במשנתנו, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר כֹּל שֶׁהוּא מִן קַלְלָה אִין מְכַרְבִּין 62
 עֲלֵיו, ולכן לדעתו אין לברך כלל על הנובלות. מקשה הגמרא, 63
 בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְאָמַר בּוֹשְׁלֵי כִמְרָא - דברי רבי יהודה מובנים לפי 64
 דעת מי שסובר שנובלות הם תמרים שהתייבשו מחום השמש, משום 65
 שלפי שיטתו, היינו דְקָרִי לֵיה מִן קַלְלָה - זהו הטעם שרבי יהודה 66
 מכנה פירות אלו בשם 'מין קללה', שהרי הם תמרים שהיו טובים 67
 והתקלקלו על ידי החום. אֲלָא לְמָאן דְאָמַר 'תְּמָרֵי דְיוֹקָא' - אך לפי 68
 הדעה הסוברת שהנובלות הם תמרים שנשרו על ידי הרוח, יש 69
 להקשות מֵאִי מִן קַלְלָה - מדוע תמרים אלו נקראים 'מין קללה', 70
 הלא לא התקלקל בהם דבר. מתרצת הגמרא: אכן תמרים אלו אינם 71
 מין קללה, ומה שאמר רבי יהודה 'כל שהוא מין קללה אין מברכים 72
 עליו', אין כוונתו לנובלות אלא כוונתו אֲשֶׁאֲרָא - על שאר הדברים 73
 שהזכירו במשנה, כלומר, על החומץ ועל הגובאי. 74
 הגמרא מביאה לשון אחרת בקושיא על הביאור ש'נובלות' הם 75
 תמרים שנשרו על ידי הרוח: אִיכָא דְאָמְרֵי - יש שהקשו בלשון 76
 אחרת, בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְאָמַר בּוֹשְׁלֵי כִמְרָא - המשנה מובנת לפי 77
 הדעה הסוברת שהנובלות הם תמרים שהתקלקלו בחמה, משום 78
 שלפי דעה זו היינו דְמְכַרְבִּינֵן עֲלֵיהוּ שֶׁהֵבֵל - זוהי הסיבה שבגללה 79
 מברכים עליהם ברכת 'שהכל נהיה בדברו', מפני שהם התקלקלו 80
 ואינם כפי שהיו ראויים להיות, ולכן אין ראוי לברך עליהם בורא פרי 81
 העץ. אֲלָא לְמָאן דְאָמַר תְּמָרֵי דְיוֹקָא - אך לפי הדעה הסוברת 82
 שנובלות הם תמרים שנשרו מחמת הרוח, קשה, מדוע ברכתם 83
 שֶׁהֵבֵל, הלא ברכת 'בּוֹרָא פְּרֵי הָעֵץ' מְכַעֵי לֵיה לְכוּפֵי - יש לברך 84
 עליהם, שהרי הם לא השתנו לקלוקל. נמצא שאי אפשר לפרש 85
 שנובלות ששנינו במשנה, הם 'תמרי דיוקא', ואם כן מחלוקת רבי 86
 זירא ורבי אילעא בביאור תיבת נובלות שבמשנתנו קשה, שהלא 87
 אחת מהדעות אינה מתיישבת בדברי המשנה. 88
 הגמרא מיישבת את דברי רבי זירא ורבי אילעא בביאור תיבת 89
 נובלות: אֲלָא על כרחך שֶׁנּוּבְלוֹת סְתָמָא וכפי ששנינו במשנתנו 90
 'נובלות' סתם, בלי תיאור נוסף, כּוֹלֵי עֲלֵמָא לֹא פְּלִיגֵי - רבי זירא 91
 ורבי אילעא אינם חולקים, ושניהם מודים בְּבוֹשְׁלֵי כִמְרָא נִיגְהוּ - 92
 שנובלות אלו הם 'בושלי כמרא', כלומר, תמרים שהתייבשו בחום. 93
 כִּי פְּלִיגֵי - וכשחלקו רבי זירא ורבי אילעא, הם חלקו בביאור מה 94
 הם 'נובלות תְּמָרָה', ששנינו במשנה אחרת. תַּנְנֵן - ששנינו במשנה 95
 (רמאי פ"א מ"א), אלו הן המינים תְּקַלִּין שֶׁבְּדָמָא - שהקלו עליהם 96
 חכמים בדין דמאי, שאם לקחם מעם הארץ, ואינו יודע אם הם 97
 מעושרים, אינו צריך לעשר, הַשִּׁיתֵי, וְהַשִּׁיתֵי, וְהַעֲוִירֵי, בְּנֹת 98
 שוֹת, וּבְנֹת שֶׁקָּמָה, וְגוֹפְנֵן, וְנִצְפָּה, וְנוּבְלוֹת תְּמָרָה. ומבאר, 99
 הגמרא מה הם מינים אלו, שִׁיתֵין ששנינו במשנה, אָמַר רַבָּה בַר בַּר 100
 תְּנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הם מִין תְּאֵנִים מדבריות. רִימִין ששנינו במשנה, 101
 הם פְּגִי - מין של רימונים שמתרוקנים מתוכם. הַעֲוִירֵין ששנינו 102
 במשנה, הם טוֹלְשֵׁי. בְּנֹת שוֹת ששנינו במשנה, אָמַר רַבָּה בַר בַּר 103
 תְּנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הם תְּאֵינֵי הַיּוֹרְתָא - מין תאנים לבנות. בְּנֹת 104
 שֶׁקָּמָה ששנינו במשנה, אָמַר רַבָּה בַר בַּר תְּנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הם 105
 דְּיֻבְלֵי - תאנים המורכבות בערמון. גּוֹפְנֵין - ענבי גפן ששנינו 106
 במשנה, אין מדובר בכל סוגי הענבים, אלא שִׁלְחֵי גּוֹפְנֵי - ענבים 107
 הנמצאים בגפנים בימות החורף. נִצְפָּה ששנינו במשנה הוא פְּרָחָה - 108
 פרי הצלף. נוּבְלוֹת תְּמָרָה ששנינו במשנה, חלקו בפירושו רַבִּי 109
 אִילְעָא וְרַבִּי יוֹרָא. תָּד - אחד מהם] אָמַר, שֶׁהֵבֵל בּוֹשְׁלֵי כִמְרָא - 110
 תמרים שהתייבשו מחום השמש. וְתָד - ואחד מהם] אָמַר, שֶׁהֵבֵל 111
 תְּמָרֵי דְיוֹקָא - תמרים שנשרו מהדקל על ידי הרוח. 112
 הגמרא דנה במחלוקת רבי אילעא ורבי זירא בפירוש 'נובלות תמרה', 113
 מקשה הגמרא: בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְאָמַר בּוֹשְׁלֵי כִמְרָא - המשנה מובנת 114
 לפי הדעה הסוברת שנובלות התמרה הם תמרים שנשרפו בחמה, 115

1 ועל דבר - על מאכל שאין גדולו מן הארץ, אומר - מברך] שֶׁהֵבֵל 2
 נְהִיָה בְּדַבְרוֹ. 3
 המשנה מפרטת מיני מאכלים שנחלקו בהם, אם יש לברך עליהם 4
 שהכל או שאין לברך עליהם כלל: עַל הַחֹמוֹץ - יין שהחמיץ, ועל 5
 הַנוּבְלוֹת - פירות שכמשו מחמת החום, ועל הַגּוּבָאֵי - חגבים 6
 טהורים, אומר שֶׁהֵבֵל נְהִיָה בְּדַבְרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, כֹּל שֶׁהוּא 7
 מִן קַלְלָה אִין מְכַרְבִּין עֲלֵיו כֹּלל, לכן אין לברך על החומץ 8
 והנובלות והגובאי שהם מין קללה.
 המשנה מבארת, דין מי שהיו לפניו כמה מיני פירות, ורצונו לאכול 9
 מכולם: הֵיוּ לְפָנָיו מִיְנֵי הַרְבֵּה - כמה מיני פירות, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, 10
 אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ מִן שְׂעֵפָה - אם אחד מהם הוא פרי משבעת המינים, 11
 עֲלֵיו הוּא מְכַרְבֵּךְ אִף שֶׁהֵמִין האחר חביב עליו יותר. וְהַכְּמִים 12
 אֹמְרִים, מְכַרְבֵּךְ עַל אִזְוָה מִהֵן שֶׁרָצָה - עליו לברך על המין החביב. 13

גמרא

14 הגמרא מביאה ברייתא שמפרטת מיני מאכלים שמברכים עליהם 15
 שהכל נהיה בדברו: תַּנּוּ רַבֵּן בְּרִייתא, עַל דְּבַר שְׂאִין גְּדוּלוֹ מִן 16
 הָאָרֶץ, כִּגְזוּן בֶּשֶׂר בְּהֵמוֹת חַיִּים וְעוֹפוֹת וְדוּגִים, אֹמֵר - מברך] 17
 שֶׁהֵבֵל נְהִיָה בְּדַבְרוֹ. וכן על הַחֵלֶב ועל הַבִּיצִים ועל הַגְּבִינָה, אֹמֵר 18
 - מברך] שֶׁהֵבֵל נהיה בדברו. וכן על הַפֶּת שֶׁעֲפִשָּׂה ועל הַיִּין 19
 שֶׁהִקְרִים - שהתחיל להחמיץ והעלה קרום ועל הַתְּבַשְׁלֵי שֶׁעָבַר 20
 צוּרְתוֹ - שהחמיץ, אֹמֵר - מברך] שֶׁהֵבֵל נהיה בדברו. וכן על הַמֶּלַח 21
 ועל הַזְּמִית - מי מלח, ועל כְּמֵהִין וּפְטָרִיּוֹת, אֹמֵר - מברך] שֶׁהֵבֵל 22
 נהיה בדברו. 23
 הגמרא דנה כמה ששנינו בברייתא שעל הכמהין ועל הפטריות מברך 24
 שהכל נהיה בדברו. מקשה הגמרא: לְמִימְרָא - האם ניתן לומר 25
 כמשמעות דברי הברייתא, דְכְּמֵהִין וּפְטָרִיּוֹת לֹא גְדוּלֵי קַרְקַע נִיגְהוּ 26
 - שכמהין ופטריות אינם גידולי קרקע, ולכן אין מברכים עליהם 27
 'בורא פרי האדמה' אלא 'שהכל נהיה בדברו'. וְהַתְּנָאֵי - והלא שנינו 28
 בברייתא אחרת (נדרים נה), תַּנּוּרְךָ מִפִּירוֹת הָאָרֶץ - אדם שאמר 'כל 29
 פירות הארץ יאסרו עלי', אֲסוּר בְּפִירוֹת הָאָרֶץ כִּפִי שֶׁנִּדְרָה, וּמוֹתֵךְ 30
 בְּכִמְהֵין וּפְטָרִיּוֹת מִפְּנֵי שֶׁהֵם אֵינֶם פִּירוֹת הָאָרֶץ. וְאֵלֶם אִם אָמַר 31
 'כָּל גְּדוּלֵי קַרְקַע יאסרו עלי', אֲסוּר אִף בְּכִמְהֵין וּפְטָרִיּוֹת, מִפְּנֵי 32
 שאסר על עצמו כל דבר הגדל מן הקרקע, והכמהין והפטריות גדלים 33
 מן הקרקע על אף שאינם פירות הארץ. הרי שמבואר בברייתא זו 34
 שכמהין ופטריות הם 'גידולי קרקע', ושלא כדברי הברייתא שהובאה 35
 לעיל, שמברך עליהם שהכל נהיה בדברו מחמת שאינם גידולי 36
 קרקע. 37
 משיבה הגמרא: אָמַר אַבְבִּי, אין סתירה בין הברייתות, משום שכמהין 38
 ופטריות אמנם מִיְרֵבָא רְבוּ מֵאֲרָעָא - גדלים מהארץ, ולכן הנודר 39
 מגידולי קרקע' אסור בהם, אך מכל מקום, מִיְנֵין לֹא יְנִקוּ מֵאֲרָעָא 40
 - הם אינם יונקים מהארץ, ולכן אין לברך עליהם בורא פרי האדמה, 41
 אלא שהכל נהיה בדברו. 42
 מקשה הגמרא: אין ניתן לומר שכמהין ופטריות גדלים מן הארץ 43
 ולכן הם נקראים 'גידולי קרקע', וְהָא עַל דְּבַר שְׂאִין גְּדוּלוֹ מִן הָאָרֶץ 44
 קָתְנֵי - והלא שנינו בברייתא דין דבר שאין 'גידולו' מן הארץ, ובדין 45
 זה מונה הברייתא את הכמהין והפטריות, ומוכח אם כן שהם אינם 46
 גדלים מן הארץ, ולא כדברי אבבי. 47
 מיישבת הגמרא: אין לשנות 'על דבר שאין גידולו מן הארץ מברך 48
 שהכל נהיה בדברו', אלא תַּנֵּי וְשִׁנְהוּ, 'על דבר שאין יונק מן הארץ 49
 אומר שהכל נהיה בדברו'. ואם כן יתכן שהכמהין ופטריות גדלים מן 50
 הארץ, ואף על פי כן יש לברך עליהם שהכל מפני שהם אינם יונקים 51
 ממנה. ולפי זה לא נדחו דברי אבבי, שהכמהין והפטריות אמנם גדלים 52
 מן הארץ, ומפני כך הנודר מגידולי קרקע אסור בהם, אך ברכתם 53
 שהכל מפני שהם אינם יונקים מן הארץ. 54
 שנינו במשנה: ועל הַנוּבְלוֹת מברך שהכל נהיה בדברו. 55
 הגמרא דנה בביאור תיבת 'נובלות', שואלת הגמרא: מֵאִי -מה הם] 56
 נוּבְלוֹת. משיבה הגמרא: נחלקו בזה רַבִּי יוֹרָא וְרַבִּי אִילְעָא, תָּד 57